

5. Әлсіздікті және берешектің орнықтылығын бағалау құзыреттілігі

Мемлекеттік қарыздың жай-күйін тексеру үшін екі үлкен индикаторлық топ қолданылады. Бірінші топтағы индикаторлар осалдығы немесе басым жағдайлардың қарыздың күйін бұзуы мүмкін қауіпті өлшейді; Екінші топтың көрсеткіштері үкіметтің жағымсыз жағдайлармен күресу қабілетін бағалайды. Біріншісі статистикалық көрсеткіштер болып табылады, өйткені олар белгіленген деректер бойынша бақыланатын деректерге негізделген; олар динамикалық болып табылады, себебі олар жоспарланған іс-әрекеттерге негізделген.

5.1. Зияндылық индикаторлары

Зияндылықты талдау үкімет тарапынан берешекті өтеуге қатысты қандай да болмасын жағдайды өлшейтін және алдын-алатын индикаторларды құруды талап етеді. Олар мына негізгі сұрақтарға жауап береді: мемлекет қазіргі жағдайды ескере отырып өз міндеттемелерін орындай алады ма? Жағдайдың алдын алуға кедергі болатын элементтер немесе оқиғалар бар ма? Төмендегі көрсеткіштер статикалық болып табылады:

- Барлығы қарыз индикаторлары

Шетелдік және ішкі қарыздың көрсеткіштері төлем уақытының сипаттамасын, төлем кестесін, пайыздық мөлшерлеме сезімталдығын және шетел валютасындағы қарыздың құрамын қамтиды.

Бұл көрсеткіштер сыртқы борышқа, экспортқа және жалпы мемлекеттік кірістерге, атап айтқанда, ЖІӨ-ге байланысты. Бұл көрсеткіштер борыш пен төлем операцияларының эволюциясын айқындауға және үкімет пен экономиканың кездесетін экономикалық жағдайында ауытқудың белгілерін анықтауда пайдалы. Дегенмен, олар белгілі бір мерзімге дейін ақпарат беретін мағынада шекараласады.

- Үкіметтің қаржылық жағдайын бағалау үшін қарыз / ЖІӨ, тапшылық / ЖІӨ, қаржылық шығындар / ЖІӨ, салық түсімі / ЖІӨ, салық түсімдері / қарызы немесе жиынтық кірістер / борыштар сияқты индикаторлар маңызды.

- ЖІӨ өсу қарқынымен салыстырғанда жалпы қарыздың өсу қарқынын білу маңызды.

- Қаржылық тұрақтылық индикаторлары активтердің және баланстан тыс позициялардың сапасын, кірістілігін, өтімді активтерін, ырғағын және несие өсуінің сапасын бағалайды.

- Борыштық стратегияның тұрақтылығын бағалауға жататын басқа да маңызды көрсеткіштер төлемнің орташа мерзімі (борыштық келісім-шарттар немесе облигациялар) және ұзақтығы болып табылады. Бірінші индикатор төлемнің аяқталу күніне дейінгі орташа ұзақтығын, ал

екіншісі міндеттемелерді орындау үшін қажетті ақша ағымдарының дисконтталған құнын бағалайды.

- Валюта бағамдарының ауытқуының немесе мемлекеттік қарыз бойынша пайыздық мөлшерлемелердің әсері осындай айнымалыларға сезімталдыққа байланысты. Демек, шетел валютасындағы немесе өзгермелі немесе индекстелген пайыздық мөлшерлеме бойынша қарыздың үлесі ретінде қарыз құрылымының көрсеткіштері маңызды болып табылады

- Сыртқы борыш көрсеткіштері
- Сыртқы борыш / ЖІӨ. Бұл көрсеткіш төлем қабілеттілігін растау үшін пайдалы. Сыртқы мемлекеттік борыштың экспорттық табысқа қатынасы төлем қабілеттілігінің пайдалы шарты болып табылады, өйткені экспорт - бұл жүйенің өтімділігі үшін шетел валютасының маңызды көзі.

- Сыртқы борыштың кеңінен пайдаланылатын индикаторы - шетел валютасындағы борыштың жалпы қарызға қатынасы; Бұл борышқа қызмет көрсету және импорттың қажеттілігін жабу үшін шетел валютасын алу қажеттігін көрсетеді.

- Халықаралық резервтердің қысқа мерзімді қарызға қатынасы өтімділіктің пайдалы көрсеткіші болып табылады. Бұл көрсеткіш жыл ішінде экономиканың төлем жасау қабілеттілігін өлшейді. Бұл қатынас Judotti ережесімен анықталады. Халықаралық резервтердің айтарлықтай көлемі жаһандық капитал нарықтарында несие алуға қол жетімділіктің болмау ықтималдығын азайтады. Бұл сондай-ақ, елдің несие алушысы ретіндегі рейтингісін жақсартуға ықпал етеді және сонымен бірге сыртқы қарызға келісімшарттар жасау кезінде төмен шығынды ұсынады. Орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі.

- Құрылым индикаторлары: қарыздар арқылы алынған уақыт пен берешекке сәйкес нарықтық және нарықтық емес үлеске сәйкес сыртқы борыштың құрамы; немесе төлем құралдарына және шарттарына сәйкес.

- Ішкі борыш көрсеткіштері
- Ішкі борыш / ЖІӨ. Бұл төлем қабілеттілігін тексеру үшін пайдалы көрсеткіш.

- Құрылым индикаторлары: шетелдік меншік үлесі, индекстелген қарыз немесе ішкі борышқа шетел валютасындағы берешек, айырбас бағамы бойынша берешек және қысқа мерзімді берешек.

- орташа өтеу мерзімдері мен ұзақтығы. Орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі. Нарықтық және нарықтық емес қарыздарды қамтуы керек.

- Халықаралық валюта қорының (ХВҚ) деректері бойынша, осалдық көрсеткіштері мемлекеттік және қаржылық секторларды, үй шаруашылықтары мен жеке кәсіпорындарды қамтиды. Экономикадағы шиеленістердің салдарынан, сектордағы проблемалар қалғандарына әсер етеді. Осылайша, мемлекеттің тапшылығына күмән тудыруы валюта

айырбастау деңгейінде алыпсатарлықты тудыруы мүмкін немесе банк секторындағы дағдарысқа алып келетін мемлекеттік борышқа құқығы бар банктерге деген сенімге нұқсан келтіреді.

ХВҚ-ның бақылау қызметінде қолданатын көрсеткіштерінің ішінде:

- Төлем уақытының сипаттамасын, төлем күнтізбелерін, пайыздық мөлшерлеме сезімталдығын және шетел валютасындағы құрамды қоса алғанда, сыртқы және ішкі қарызға қатысты индикаторлар. Сыртқы борыш, экспорт және ЖІӨ арасындағы қатынастар борыш пен төлем қабілеттілігінің эволюциясын анықтау үшін пайдалы көрсеткіштер болып табылады. Егер мемлекеттік сектордың үлкен қарызы болса, елдің төлем қабілеттілігін бағалау үшін қарыздардың кіріс коэффициенті де маңызды.

- резервтердің жеткіліктілік көрсеткіштері елдің өтімділік дағдарысынан аулақ болу қабілетін бағалау үшін маңызды болып табылады. Қорлар мен қысқа мерзімді қарыздардың қатынасы капитал нарықтарына қол жетімді елдердің осалдығын бағалаудың негізгі параметрі болып табылады.

- Қаржылық тұрақтылық көрсеткіштері елдің қаржы секторының күшті және әлсіз жақтарын бағалау үшін пайдаланылады. Оларға қаржылық институттарды капиталдандыру, активтердің сапасы, баланстан тыс позиция, кірістілік және өтімділік, сондай-ақ несие өсуінің ырғағы мен сапасы кіреді. Олар, мысалы, нарықтық тәуекелге, пайыздық мөлшерлемелердің ауытқуларына және айырбас бағамдарына қатысты қаржы жүйесінің сезімталдығын бағалау үшін пайдаланылады.

- Коммерциялық қарыздардың деңгейі мен төлем күнтізбесі бойынша жеке сектордың көрсеткіштері олардың айырбастау мен пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістерге әсерін бағалау үшін өте маңызды. Сондай-ақ тұтастай экономикаға әсер ететін қаржылық міндеттемелерді орындауда қиындықтарды көрсете алатын левередж, кірістілік, ақшалай қаражаттардың қозғалысы және фирманың қаржылық құрылымы да маңызды.

Жоғарғы аудит органдарылер үкіметтерден борыштың осалдығын бақылау үшін кешенді индикаторлық жүйе құруды және тәуекелдерді басқаруды басымдықпен қамтамасыз етуді сұрай алады. Стратегиялар мен ықтимал әдістер қаржы осалдығын азайтуға ғана емес, қызмет көрсету шығындарын да қарыздың тұрақтылығына оң әсерін тигізе алады. Бұл индикаторлар материалдандыру ықтималдығы жоғары, мысалы, зейнетақылар, кепілдіктер, сот шешімдері, қаржы түсімдері және т.б. сияқты шартты міндеттемелерді ескеруі тиіс. Аудиторларға қарызды басқарумен айналысатындар сыртқы сыртқы қарызды өтеу мерзімдерінің деңгейін және сипаттамасын айқындаудың жақсы механизмдері бар екеніне сенімді болу маңызды. Бұл қарызға жауапкершілік жүктемесе де,

бұл ақпарат шетел валютасының қажеттілігіне, демек, макроэкономикалық тепе-теңдікке ықтимал қысымды анықтауда өте пайдалы болуы мүмкін.

Дәріс сұрақтары

Қандай индикаторлар зияндылық индикаторлары болып табылады?